

УДК 336.71

*Н. В. Шевченко,
аспірант, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ*

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ МАКРОПРУДЕНЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*N. V. Shevchenko,
PhD student, Oles Honchar Dnipropetrovsk University, Dnipropetrovsk, Ukraine*

IMPROVEMENT OF MACRO-PRUDENTIAL REGULATION INSTRUMENTS ON INVESTMENT ACTIVITY OF BANKS

У статті розглядаються засади макропруденційного регулювання та особливості інструментів впливу на інвестиційну діяльність банків та фінансову систему України. Запропоновано шляхи удосконалення макропруденційного регулювання згідно еволюції кризових явищ та економічних реалій України, які стосуються стабілізації банківської діяльності, удосконалення механізмів кредитування інвестицій та створення мегарегулятора. Розглянуто підходи до класифікації інструментів макропруденційного регулювання та правила Базеля-III щодо регулювання банківської діяльності, а також описано випадки оптимального використання інструментів (використання одного або комбінації інструментів, фокус на загальному стані системи або на конкретні ризики, встановлення незмінних інструментів або інструментів які змінюються з часом, правила або рішення згідно ситуації, координація з іншими напрямками політики, встановлення незмінних інструментів або інструментів які змінюються з часом, правила або рішення згідно ситуації, координація з іншими напрямками політики).

The article discusses the principles of macro-prudential regulation and features of its tools that influence bank investment activity and financial system of Ukraine. The author suggests ways to improve macro-prudential regulation according to the evolution of the crisis and economic realities of Ukraine that concerns the stabilization of banking, lending mechanisms for improving investment and creation macro-regulator. The article discusses approaches to classification of macroprudential regulation tools and Basel III rules on banking regulation and cases of optimal use of the tools (single versus multiple, broad-based versus targeted, fixed versus time-varying, rules versus discretion, coordination with other policies).

Ключові слова: банк, інвестиційна діяльність банків, макропруденційні інструменти, антициклічне регулювання, антикризове регулювання, макроекономічне регулювання, Базель-III.

Keywords: banks, investment activity of banks, macroprudential tools, anticyclical regulation, countercrisis regulation, macroeconomic regulation, Basel-III.

Вступ. Банківська система України в період минулої кризи відчула значний удар, що був обумовлений неефективними механізмами регулювання та неадекватною монетарною політикою Національного банку України. Однак необхідно зазначити, що минула криза надала безпрецедентну можливість діагностувати недоліки та дисбаланси існуючої фінансової системи. Так, у період кризи стало очевидним, що існуюча модель розвитку та регулювання банківської системи дає проциклічний ефект, оскільки переважно спирається на принципи екстенсивного розвитку. У той же час фрагментарність та недиверсифікованість банківської діяльності призвели до всезагальної кризи банківського сектору, що потім розповсюдилась на всі сектори національної економіки.

У докризовий період під фінансовою стабільністю в основному розуміли злагоджене функціонування фінансових інститутів, ринків, платіжно-розрахункових систем. У більшості випадків це поняття мало мікроекономічний зміст – національна фінансова система стабільна, якщо її утворюють стійкі інститути. Значущість підтримки макрофінансової стабільності була вторинною порівняно з іншими цілями грошово-кредитної політики, зафіксованими в національному законодавстві [2].

Необхідність забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності в Україні актуалізує завдання посилення пруденційної складової управління фінансовою системою. Йдеться про забезпечення фінансової стабільності шляхом подолання дисбалансів на мікро- і макrorівні. Характерною рисою макропруденційного підходу є націленість на запобігання системним ризикам, забезпечення раціонального розміщення та ефективного використання фінансових ресурсів. Поставлені цілі досягаються шляхом застосування пруденційних заходів за такими напрямками: нарощування довгострокових інвестицій в реальний сектор та фінансування модернізаційних процесів; розвиток інфраструктури і підвищення стійкості вітчизняного фінансового ринку; реформування інституційних засад фінансового регулювання; підвищення фінансової стійкості окремих фінансових установ; посилення антициклічного характеру регулювання [7].

В Україні потрібна нова державна політика щодо забезпечення фінансової стійкості банківської системи, яка має ґрунтуватись на забезпеченні загальної макроекономічної стабільності, удосконалення банківського законодавства, розвитку банківської інфраструктури, зниження тіньових та кримінальних процесів у банківській сфері, а також забезпечення стабільного функціонування вітчизняної банківської системи [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам впровадження, адаптації та удосконалення макропруденційного нагляду присвячено низка наукових праць вітчизняних (Міщенко В.І [4], Крилова А.О [3], Костюченко Я.О.[1], Коваленко В.В. [1]) та іноземних (Девіс Ф. [9], Арнольд Б. [8]) науковців, а також дослідницькі проекти міжнародних організацій (Міжнародний валютний фонд [9], Банк міжнародних розрахунків).

Постановка завдання. Метою статті є виявити недоліки макропруденційного регулювання в рамках економічних реалій України та запропонувати шляхи удосконалення макропруденційного регулювання банків, враховуючи особливості інвестиційної діяльності банків України та досвід країн світу.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг кризових явищ національної економіки України неможливо здійснювати лише у вигляді індексів та нормативів, виникає необхідність використовувати якісні аспекти економічних явищ, оскільки неможливо звести багатовимірну економічну діяльність в єдиний індекс. Зміни в регулюванні, або в конкуренції, або інновації є основними якісними аспектами, що не можуть бути повністю описані єдиним індексом.

Більш того існує необхідність розробити критерії та норми для національної економіки та фінансової системи для того щоб оцінити відхилення,

залишаючись в курсі, як саме ці відхилення можуть вплинути на економічний стан країни. Міжнародні та національні чинники повинні бути прийняті до уваги, а також слід пам'ятати про вплив інтернаціоналізації банківської діяльності. Крім того, нові гравці, такі як хедж-фонди, повинні бути включенні до моніторингу [9].

Згідно дослідженням Ф.Девіс [9] вирізняють шість фаз еволюції кризових явищ (табл.1), які описують за допомогою обсягу поширення шоку (кризи) та ознаками (явищами), що виникають протягом відповідної фази. Існують екзогенні та ендогенні аспекти виникнення кризи. Часто кризовий процес починається з первинним шоком для економіки та фінансової системи, що є сприятливим для зростання та інвестицій. Однак, це призводить до процесу розповсюдження шоку, у результаті чого виникає нарощування уразливості в економіці і фінансовій системі, що пов'язано з розширенням балансів банків і нарощування фінансових дисбалансів. Ціна вартості активів зростає, тоді як ціна ризику падає. Баланси банків розширюються, відбувається нарощування короткострокового фінансування і коефіцієнт левереджу зменшується, що посилює бум і призводить до кризи, коли вторинний (несприятливий) шок б'є вразливу фінансову систему. У свою чергу, відбувається подальше поширення шоку в кризовий період (системний ризик), що тягне за собою реакцію регулятора, якщо криза є досить важкою, і значні несприятливі економічні наслідки [9].

Таблиця 1.
Фази еволюції кризових явищ в національній економіці

Фаза кризи	Обсяг поширення в економіці	Приклади ознак фази	Відповідні часові проміжки фаз кризи в Україні
Первинний (сприятливий) шок	Різноманітний	Дерегулювання, монетарне та фіскальне пом'якшення, зміни в настроях ринку.	2004-2005
Поширення – нарощування вразливості	Всезагальний. Фаза виступає головним предметом макропруденційного нагляду	Вхід нових компаній до фінансових ринків, накопичення боргу, бум цін активів, інновації на фінансових ринках, недооцінка ризику, концентрація ризику і низька достатність капіталу для банків, нестійка макрополітика.	2006-2007
Вторинний (несприятливий) шок	Різноманітний	Грошово-кредитна, фіскальна або регулююча жорсткість, асиметричний торговий шок.	2008
Поширення шоку – криза	Всезагальний	Провал інститутів або ринку, що веде до кризи інших членів економіки через прямі зв'язки або через невизначеності у присутності асиметричної інформації, або через загальну кризу, що виникла завдяки загальному шоку.	2008-2009
Реакція регулятора	Всезагальний. Головний предмет врегулювання криз	Страховання вкладів, додаткова емісія ліквідності, загальне пом'якшення монетарних обмежень.	2009-2011
Економічні наслідки	Всезагальний. Обсяг залежить від тяжкості кризи та реакцій регулятора	Кредитне стримування і загальна невизначеність призводить до падіння ВВП, зокрема інвестицій	2009-...

Примітка: складено автором за [9]

Згідно запропонованої класифікації фаз кризи (табл.1), первинний шок в українській економіці був відчутний в 2004-2005 рр. після дестабілізації політичного стану в країні. Поширення цього шоку відбувається протягом 2006-2007 рр., протягом цього періоду виникає нарощування кредитів та зростання банківських інвестицій в високоризикові проекти. Вторинний (несприятливий) шок відбувається в 2008 р. та надходить з міжнародного середовища, обвал ринків США та крах великих банківських інститутів призводять до валютної дестабілізації та переоцінки якості активів банків України, що пізніше проявляється в згортанні кредитної діяльності, банкрутством банківських установ та зменшенні інвестиційних потоків в довгострокові проекти, в малий та середній бізнес. Реакція регулятора (Національного банку України) проявляється в випуску ОВДП, зниження облікової ставки та санація деяких банківських установ. За допомогою ОВДП Національний банк України здійснює підтримку ліквідності та задовольняє тимчасову фінансову стабільність банківської системи. Однак впровадженні дії недостатні та потребують довгострокової стратегії та якісних перетворень. Економічні наслідки вже були відчутні в 2009 р. та, нажал, до цього часу національна економіка, а особливо банківська система, відчуває регресивні наслідки минулої кризи. До економічних наслідків в банківському аспекті можна віднести, зменшення інвестиційних потоків до малого та середнього бізнесу, недиверсифікованість вкладів банків у цінні папери (оскільки мажоритарна частка вкладів знаходиться в ОВДП), зміна настроїв кредиторів, інвесторів та споживачів, всезагальна нестабільність.

У світлі минулих подій фінансової нестабільності виникає необхідність нагляду за загальними моделями розвитку, як на національному, так і на міжнародному рівнях. Згідно табл. 1, результати нагляду можуть показати або шоки (наприклад, шок що сприяє буму або кризі) або механізми поширення (показуючи приближення буму). Оскільки шоки є випадковими, головну увагу необхідно приділяти станам вразливості національної економіки та її складовим. Таким чином постає питання, щодо виміру рівня вразливості національної економіки, та при якому рівні вразливості національна економіка схильна до шоків та кризових явищ [9].

Науковцями Фелл та Шіназі було запропоновано використовувати коридор фінансової стабільності, принцип дії якого схожий на валютний коридор, згідно з судженнями щодо стану фінансової системи: система знаходиться всередині коридору, наближена до краю, за межами або систематично ззовні визначеного коридору, будуть запропоновані різні рекомендації щодо регулювання фінансової системи. Як приклад, Європейський центральний банк проводить 7-точкові оцінювання вразливості економіки. По-перше, виявлення вразливостей і дисбалансів, по-друге, моделювання сценаріїв, де визначені дисбаланси несуть потенційні ризики. По-третє, виявлення тригерів (шоків) для сценаріїв, по-четверте, оцінка ймовірності виникнення сценаріїв. По-п'яте, оцінка втрат для фінансової системи, по-шосте, оцінка надійності системи при таких шоках, по-сьоме, класифікація (рейтинг) ризиків [9].

Принципом модернізації фінансової системи України має стати дотримання чітко вивіреного балансу між стимулюючими та регулюючими заходами. З одного боку, вихід з депресії вимагає розігріву інвестиційних ринків на основі пом'якшення монетарної політики, поживлення підприємницької активності. З іншого – низька ефективність дії каналів трансмісійного монетарного механізму в Україні затруднює вирішення цього завдання – за розриву між реальним і фінансовим секторами збільшення ліквідності в обігу веде до спекулятивних перегрівів окремих сегментів фінансового ринку. Боротьба з періодичним «надуттям» таких «мильних бульбашок» вимагає посилення антициклічного характеру державного регулювання [7].

Для подолання визначених завдань макропруденційне регулювання пропонує використовувати ряд інструментів, що створюють контрциклічні буфери капіталу, встановлюють вимоги до нормативів достатності капіталу, впроваджують ліміти ризику концентрації їх та введення стрес-тестування розвитку банківської системи.

Відповідно до класифікації макропруденційних інструментів експертів «Групи Тридцяти», макропруденційне регулювання здійснюється в залежності від об'єкту регулювання макропруденційної політики. Як видно із даних табл. 2 запропоновані інструменти доцільно використовувати для підвищення здатності фінансової системи протистояти системному ризику та для пом'якшення наслідків внутрішніх ризиків, які виникають через взаємозв'язок окремих фінансових інституцій та фінансового ринку в цілому. Але вони не призначені для запобігання наслідкам існування циклічного розвитку економіки [1].

Таблиця 2.
Класифікація інструментів макропруденційної політики Групи тридцяти [1]

№ з/п	Об'єкт регулювання	Інструменти
1	Лeverидж	Підвищений коефіцієнт зважування ризику у нормативі достатності капіталу за торговим портфелем цінних паперів
		Контрциклічний буфер капіталу
		Стрес-тестування для оцінки достатності капіталу
		Коефіцієнт валового лeverиджу (проста угода капіталу та активів)
2	Ліквідність	Додатковий буфер ліквідності
		Норматив співвідношення довгострокових активів та довгострокових зобов'язань
		Норматив співвідношення короткострокових активів та короткострокових зобов'язань
3	Кредитна експансія	Динамічний норматив співвідношення обсягів кредиту та вартості застави

Існує інша думка щодо класифікації інструментів макропруденційної політики експертів Комітету з глобальної фінансової стабільності (табл. 3). Більшість з наведених інструментів може застосовуватися одночасно як для підтримки фінансової стійкості, так і для згладжування фінансового циклу.

Таблиця 3.
Класифікація інструментів макропруденційної політики, що рекомендовані Комітетом з глобальної фінансової стабільності [1]

Об'єкт регулювання		Межа нестабільності		
		Фінансовий лeverидж	Ризик ліквідності та ринковий ризик	Взаємозалежність системоутворюючих гравців ринку
Банк	Структура балансу	-нормативи достатності капіталу: коефіцієнти зважування ризику; -норми резервування на можливі втрати; -обмеження на розподілення прибутку; обмеження щодо росту кредитного портфелю	-нормування ліквідності; -обмеження щодо валютного кредитування; обмеження не співпадання термінів вимог та зобов'язань; обмеження валютної позиції.	-ліміти ризику концентрації; -додаткові вимоги до капіталу; -вимоги до дочірніх структур.
	Кредитні вимоги	Обмеження максимального співвідношення суми кредиту та забезпечення по ньому; -обмеження максимального співвідношення процентних виплат та доходу позичальника; -обмеження не співпадання термінів зобов'язань та вимог	-правила оцінки вартості фінансових інструментів.	
Інші інвестори, крім банку			обмеження на валютну позицію.	
Учасники ринку цінних паперів		ліміти на маржу та мінімальний дисконт.	проведення операцій центральним банком на відкритому ринку.	
Інститути фінансової інфраструктури			вимоги до учасників валютних торгів (гарантійний фонд, завчасне депонування).	вимоги до центральних контрагентів.

Як видно з табл. 3, до інструментів, рекомендованих Комітетом з глобальної фінансової стабільності (Committee on the Global Financial System) Банку міжнародних розрахунків, віднесені додаткові буферні вимоги до капіталу та ліквідності, обмеження лeverиджу за різними типами фінансових вимог, обмеження на співпадання вимог та зобов'язань за строками і валютою, а також особливі вимоги до інститутів інфраструктури фінансового ринку [1].

Невід'ємною частиною макропруденційного регулювання є правила Базель-III, що полягає в акцентуванні уваги на трьох аспектах банківської діяльності (табл. 4).

Таблиця 4.
Положення Базель – III щодо регулювання банківської діяльності

Аспект банківської діяльності	Очікувані результати регулювання		
	на рівні банку	на рівні банківської системи	на макроекономічному рівні
Посилення вимог до якості капіталу. Формування «антициклічного буферу» капіталу	підвищення якості капіталу, що дозволить протидіяти шоковим впливам, ефективніше управляти ринковим, кредитним та операційними ризиками. Разом з тим загострення	прискорення процесів капіталізації, запобігання занадто швидкому зростанню зовнішніх запозичень банків у фазі економічного піднесення, що передує кризі,	підвищення стійкості фінансової системи як основи збереження макроекономічної стабільності, згладжування економічних циклів за рахунок послаблення

	потреби в додатковому капіталі, насамперед, у малих та середніх банків, зумовить зниження прибутків, перегляд моделі ведення банківського бізнесу за рахунок відмови від участі у високоризикованих, але прибуткових операціях, та повернення до простих схем бізнесу.	посилення тенденцій консолідації та монополізації, (витіснення з ринку слабких і нестійких, а також малих та середніх банків), послаблення конкуренції і полегшення державного контролю за банківською системою.	проциклічного впливу банківського кредитування, забезпечення сталих темпів розвитку економіки.
Запровадження коефіцієнту левериджу (відношення обсягу позичкових коштів до власних) на рівні 3% та нових коефіцієнтів ліквідності: коефіцієнту ліквідного покриття та коефіцієнту чистого стабільного фінансування	покращення системи ризик-менеджменту за рахунок розширення інструментів і можливостей банку контролювати рівень ліквідності та якість джерел залучення коштів, запобігання прискореному росту боргового навантаження, ретельніше врахування ризиків позичальників у кредитній політиці банків, що позначиться на прибутковості операцій та стимулюватиме банки до розробки нових банківських продуктів і послуг.	послаблення ризиків ліквідності, посилення конкуренції за надійні джерела фінансування; зміцнення банківської системи.	зниження ризиків боргової кризи, упередження кризи ліквідності за одночасного звуження фінансових можливостей щодо розширеного кредитування економічного розвитку.
Реформуванні механізмів гарантування вкладів населення. Рекомендований мінімум для банків країн ЄС встановлено на рівні 100 тисяч євро (в Україні – 150 тис. грн)	стимулювання припливу депозитів, зниження ризиків раптового відпливу депозитів у разі розгортання панічних настроїв.	посилення конкуренції на депозитному ринку, розширення і покращання якості ресурсної бази.	підвищення довіри до банківської системи та стримування панічних настроїв серед вкладників, стимулювання процесу заощадження, покращання умов для ефективної роботи механізму трансформації заощадження в інвестиції.

Примітка: складено автором за даними [6]

Для уникнення суперечності цілей макроекономічної стабілізації та заходів стимулювання економічного зростання має відбутися практичне впровадження новітніх інструментів у сфері банківського регулювання з акцентом на інституційні складники впливу:

- стабілізація банківської системи: посилення ролі державних фінансових установ і організацій, у формуванні капіталу яких бере участь держава, у фінансуванні пріоритетних антикризових заходів і першочергових цілей розвитку; розроблення заходів щодо надання з боку НБУ підтримки ліквідності банків у спосіб здійснення цільового рефінансування під кредитування пріоритетних напрямів економічної діяльності; утворення та забезпечення функціонування системи фінансових інститутів розвитку (насамперед Державного банку реконструкції і розвитку та Фонду регіонального розвитку), фінансових установ і організацій, що обслуговують експортні операції та сільське господарство, здійснюють мікrokредитування; сприяння у створенні мережі регіональних та інвестиційних банків, – компенсаційних фондів для надання кредитів, що забезпечують швидке розширення інвестиційного сегменту фінансового ринку; створення умов для розширення спектра банківських депозитів, зокрема запровадження коротких «кризових депозитів» із терміном розміщення до 15 днів, із процентними ставками, що покривають ризики девальвації (до 30% річних), а також запровадження депозитів із плаваючою процентною ставкою; розроблення й запровадження механізмів кредитної підтримки реального сектору економіки із залученням ресурсів міжнародних фінансових організацій на пільгових умовах (синдиковане кредитування); забезпечення підвищення прозорості діяльності банківської системи у спосіб розвитку кредитних бюро, рейтингових агенцій і запровадження вимоги щодо обов'язкового рейтингування, створення єдиної державної інформаційної системи зі збору, накопичення та оброблення даних щодо кредитної історії позичальників (Державного реєстру кредитних історій); розроблення механізми мінімізації ризиків виведення з ринку неплатоспроможних банків [5];

- удосконалення механізмів пільгового кредитування інвестиційних проєктів завдяки нормативному забезпеченню механізму державних гарантій на отримання кредитних ресурсів у довгострокові проєкти, активізації іпотечного кредитування, мікrokредитування [5];

- створення мегарегулятора. На думку В.В. Коваленко [1], для України є доцільним запровадження діяльності двох окремих органів регулювання та нагляду (модель «twin peaks») – Служби фінансового нагляду при Національному банку та Регулятора фінансового ринку. Модель «Twin-peaks» – модель побудови системи нагляду та регулювання, яка передбачає існування двох незалежних регуляторів, один з яких (перебуває у складі центрального банку) здійснює пруденційне регулювання та нагляд за фінансовими установами, а другий (окрема структура, яка підпорядкована Міністерству фінансів) – відповідальний за встановлення правил та здійснення нагляду за діяльністю на фінансових ринках, захист прав інвесторів та споживачів фінансових послуг, а також питання, пов'язані з конкуренцією на фінансових ринках. Створення Регулятора фінансового ринку, у компетенції якого б перебувало: встановлення правил здійснення діяльності на фінансових ринках та нагляд за ними, захист прав інвесторів та споживачів фінансових послуг, а також питання, пов'язані з конкуренцією; визначення основних засад організаційної структури Регулятора фінансового ринку; створення законодавчої бази щодо діяльності. До переваг моделі «Twin-peaks» слід віднести: закріплення відповідальності за розроблення політики фінансового сектору; відсутність ризику перехідного періоду для банківського сектору; запровадження консолідованого нагляду за фінансовими установами; створення єдиної бази даних фінансових установ; спрощення (уніфікація) та зменшення обсягів звітності; відсутність ризику перетворення органу регулювання та нагляду в «бюрократичну машину»; підвищення професійного рівня співробітників регуляторного органу та фінансових установ на базі учбових закладів Національного банку України; підвищення рівня захисту прав інвесторів і споживачів фінансових послуг [1].

Регулятори стикаються з низкою макропруденційних інструментів, однак необхідно зауважити, що не існує ідеального інструменту або комбінації інструментів, які були б ефективні для різних економічних систем та національних особливостей країн. Проте згідно дослідження Міжнародного валютного фонду [9] існують випадки використання інструментів які, швидше за інші, призведуть до успіху і ті, яких слід уникати:

- використання одного або комбінації інструментів. Використання декількох інструментів має перевагу вирішення різних аспектів одного й того ж ризику, зменшуючи можливість недооцінки ризику і забезпечуючи більшу гарантію ефективності;

- фокус на загальному стані системи або на конкретні ризики. Здатність орієнтуватися на конкретні ризики, диференціюючи види фінансових потоків робить інструменти більш точними і потенційно більш дієвими;

- встановлення незмінних інструментів або інструментів які змінюються з часом. Регулювання інструментів на різних етапах циклу робить їх більш адекватними в справі згладжування фінансового циклу;

- правила або рішення згідно ситуації. Коригування економічної діяльності за встановленими правилами мають явні переваги і є ефективними. Проте, правила можуть важко проектувати, особливо для деяких інструментів, і директивним органам необхідно зберегти свободу для регулювання позиції макропруденційного нагляду. Однак прозорий зв'язок між державою та економічними суб'єктами має важливе значення при прийнятті корективів у відповідній

ситуації;

- координація з іншими напрямками політики. Інструменти макропруденційного регулювання мають тенденцію бути більш ефективним при використанні в поєднанні з інструментами грошової або фіскальної політик, вони можуть взаємнопідкріплювати один одного в досягненні макропруденційних цілей. Автономна політика, як правило, поступаються добре узгодженій комбінації політичних та економічних рішень різних напрямів.

Однак необхідно мати на увазі, що кожне економічне та політичне рішення використанням макропруденційних інструментів має опортуністську вартість у більш загальному плані. Таким чином вигоди від макропруденційного регулювання повинні бути зважені проти втрат. Крім того, калібрування інструментів є кропітким та тривалим процесом, однак це може знизити вразливість національної економіки та припинити генерування циклічних шоків та криз [9].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши інструментарій макропруденційного регулювання можна зробити висновок, що українська банківська система має всі передумови до використання визначеного інструментарію, оскільки минула фінансова кризи розкрила недоліки існуючої системи: нестабільність фінансових установ, перенасичення неякісними кредитами, непрозорість на корумпованість інвестиційних процесів, політизованість та залежність Національного банку України, недостатня диверсифікованість активів банків та висока залежність від валютних коливань. Існуюча модель розвитку фінансової системи України потребує нових інтенсивних та якісних перетворень, які можливо здійснити за допомогою дослідженого інструментарію макропруденційного регулювання: стабілізувати банківську діяльність, удосконалити механізм кредитування інвестиційного процесу, створення нових регуляторів при Національному банку України.

Література

1. Коваленко В.В. Концептуальні засади макропруденційного нагляду та регулювання банківської діяльності / В.В. Коваленко [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2012. – №4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1074>
2. Костюченко Я.О. Формування макропруденційної політики на основі використання досвіду банку Англії / Я.О. Костюченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2013. – Вип. 37. – С. 298-304.
3. Крилова В.В. Визначення ролі центрального банку в системі регулювання та нагляду за фінансовим сектором / В.В. Крилова, А.О. Крилова // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 2. – С. 27-33.
4. Міщенко В.І. Методичні засади запровадження макропруденційного регулювання та нагляду / В.І. Міщенко, А.О. Крилова // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 3. – С. 12-15.
5. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання: аналіт. доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/Crisis_Ukraine.pdf
6. Щодо інтеграції банківської системи України до банківської системи Європейського Союзу: аналіт. зап. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/777/>
7. Щодо формування макропруденційного підходу до управління фінансовою системою: аналіт. зап. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/996/>
8. Arnold B. Systemic risk, macroprudential policy frameworks, monitoring financial systems and the evolution of capital adequacy. [Electronic resource] – Access mode: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.07.023>
9. Davis E. Philip, Dilruba Karim Macroprudential regulation-the missing policy pillar. - National Institute Economic Review. [Electronic resource] – Access mode: [http://ephilipdavis.com/macroprudential_regulation\[1\].pdf](http://ephilipdavis.com/macroprudential_regulation[1].pdf)
10. International Monetary Fund. Macroprudential Policy: What Instruments and How to Use Them? Lessons from Country Experience. [Electronic resource] – Access mode: http://www.economia.puc-rio.br/mgarcia/Seminario/textos_preliminares/120525%20Macroprudential%20Policy%20IMF%202011.pdf

References:

1. Kovalenko, V.V. (2012), "Concepts of macro-prudential surveillance and regulation of banking", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1074>, (Accessed 30 June 2014).
2. Kostuchenko, Y.O. (2013), "Formation of macroprudential policy on the basis of experience of the Bank of England", *Problemy i perspektivy rozvytkubankivskoi systemy Ukrayiny*, no.37, pp.298-304.
3. Krylova, V.V. (2010), "Defining the role of central bank regulation and supervision of the financial sector", *Visnyk Ukraynskoyi akademiyi bankivskoyi spravy*, no. 2, pp.27-33.
4. Mishenko, V.I. (2011), "Methodological principles of implementing macro-prudential regulation and supervision", *Vishyk Natzionalnogo banku Ukrainy*, no.3, pp.12-15
5. National institute for strategic studies (2014), "Systemic crisis in Ukraine: background, risks, ways to overcome", available at: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/Crisis_Ukraine.pdf, (Accessed 30 June 2014).
6. National institute for strategic studies (2014), "Regarding the integration of the banking system of Ukraine in the banking system of the European Union", available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/777/>, (Accessed 30 June 2014).
7. National institute for strategic studies (2014), "Regarding the formation of macro-prudential approach to financial management system", available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/996/>, (Accessed 30 June 2014).
8. Arnold B. (2012), "Systemic risk, macroprudential policy frameworks, monitoring financial systems and the evolution of capital adequacy", available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.07.023>, (Accessed 30 June 2014).
9. Davis E. Philip, and Dilruba Karim.(2010), "Macroprudential regulation-the missing policy pillar", *National Institute Economic Review*, vol. 211, no. 1, pp.67-80, available at: [http://ephilipdavis.com/macroprudential_regulation\[1\].pdf](http://ephilipdavis.com/macroprudential_regulation[1].pdf), (Accessed 30 June 2014).
10. International Monetary Fund (2011), "Macroprudential Policy: What Instruments and How to Use Them? Lessons from Country Experience", available at: http://www.economia.puc-rio.br/mgarcia/Seminario/textos_preliminares/120525%20Macroprudential%20Policy%20IMF%202011.pdf, (Accessed 30 June 2014).

Стаття надійшла до редакції 01.07.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"